

HOGYAN „EZÜSTÖZÖDÖTT BE” BIN LADEN?

A szaúdiak nem voltak valami kedvesek hozzánk. *Menekültnek, migránsnak* hívtak. Tényleg azok voltunk, de ők ezt még évekkkel a menekülésünk után is naponta a fejünkhöz vágták.

Nehéz és lehangoló volt az életünk Szaúd-Arábiában. Kéthónapos voltam, amikor odaköltöztünk. Úgy préselődtünk össze a menekülteket szállító hajón, mint a szardíniák a konzervdobozban – mesélte apám. Eltávolodtunk a Földközi-tenger partjától, odahagytuk Gázát, ahol születtem. Végighajóztunk az egyiptomi Szezi-csatornán, és eljutottunk a Dzsidda nevű kikötővárosba. Olyan szűk volt a hely a csónakunkban, hogy a bátyámnak és a nővéremnek a tetőre kellett felülniük. Onnan tartottak szemmel engem.

Apám keményen dolgozott, és sokat keresett. Kezdetben alkalmazottként, akárcsak a nagybátyám. Később saját autószerelő-műhelyt nyitott, nagybátyámmal közösen: egyikük jól értett a villamossági munkákhoz, a másik mint mechanikus jeleskedett. Mindig is két lábbal álltak a földön, szorgalmasan dolgoztak, és ennek csakhamar meg is lett az eredménye. Így aztán szinte egy csapásra jobbra fordult az életünk, nem voltak már anyagi gondjaink.

Apám korábban az angol légierőnek is dolgozott, lévén hogy a szervezetnek Palesztinában is volt bázisa. Abban a korszakban a „Brit Birodalom” világszerte aktív katonai jelenléttel bírt, épp ak-

kor csengett le a szuezi válság Közel-Keleten. Apám repülőgéptörzseket javított, Anglia az idő tájt cserélte le a legendás Spitfire vadászgépeket a Hawker Hunter és Vampire típusú sugárhajtású repülőkre.

Ötéves koromban nyiladozni kezdett az elmém, és egyre többet értettem meg a világból. Akkor már négy testvérem volt, később tizenegyen lettünk. A szaúdiak azt állították rólunk, hogy eladtuk az országunkat a zsidóknak, és azért mentünk Szaúd-Arábiába, hogy tőlük meg elvegyük az övékét. Mi, palesztinok marhaságnak tartottuk ezt a feltételezést. Úgy éreztük, nem tartozunk az arab világhoz. Visszavágytunk a hazánkba, mert az arab országok nem fogadtak be igazán.

Nálam ezt még az is tetézte, hogy folyton piszkálódta velem a társaim. „Saada, a csontkollekción!” – gúnyoltak, mert nagyon sovány voltam. Természetesen dühített, amikor így neveztek. Mire a gyerekek még inkább hecceltek. Nemsokára egész jól meghíztam, de továbbra is csak kacagtak rajtam – attól kezdve csak úgy emlegettek, hogy „a kövér”.

APÁM A KIRÁLYI CSALÁD ALKALMAZÁSÁBAN

A Bin Laden család, amelyből Oszáma bin Laden is származott, szoros kapcsolatban állt a királyi házzal. Hatalmas építőipari céget vezetett a Bin Laden klán, és ők nyerték el az ország legfontosabb építési beruházásainak a szerződéseit. Oszáma apja, Mohammed bin Laden jemeni bevándorló volt, az 1920-as évek végén jött Szaúd-Arábiába. Kezdetben kikötői munkásként dolgozott Dzsiddában, később építkezési céget alapított. Kedvezett neki az a hatalmas építkezési láz, amely együtt járt a kőolajexporttal.

Apámnak is származott haszna ebből. Ő felelt a család gépkocsi-parkjának a karbantartásáért, és nagyon jól megfizették a munkáját. Egyszer nevetve jött haza, és elmesélte, hogy a Bin Laden család épp új palotát épített a szaúdi király, a kormányzó számára. Az angol mérnökök kezdetben óva intették a királyt, hogy megbízzon benne. Azt állították, hogy a palota szerkezete nem stabil, a tető be fog omlani, nem elég pontos a mérnöki munka. Szaúd-Arábia királya elmesélte Mohammed bin Ladennek, az építőtársaság vezetőjének a brit szakértők kételyeit. Bin Laden a király szemébe nézett, és így szólt: „Felség, adj nekem három napot. Aztán kérlek, gyere vissza, hogy mutassak valamit.” A király ráállt a „nemzet építője” kérésére. Mohammed bin Laden három nap alatt kocsifőlhajtót építtetett a palota tetejéhez. A király meghökkent ezen. Aztán a cégvezető hozott egy kövekkal megrakott Mack teherautót. Odaült a kormányhoz, és felhajtott a Mackkel a rámpán a palota tetejére. Ezután kiszállt az autóból, és ugrálni kezdett a tetőn. Vicces volt látni, ahogy az a kis termetű ember ugrál. Odaszólt a királynak: „Felséged tényleg azt hiszi, hogy összedőlhet ez az építmény?” A miniszterek élvezték a helyzetet. Az angol mérnökök közben eléggé feszengtek, a szaúdi király pedig jól mulatott a zavarukon. Bin Laden lejött a tetőről. A király ekkor odaszólt a pénztárosnak: „Vidd a teherautót, töltsd meg ezüst riyallal, és hozd vissza az építőmesternek.” Bin Laden tehát jó sok ezüstöt megkaparintott, és kiszorította az országból az angol mérnököket.

A VALLÁSI RENDŐRSÉG OSTORRAL HAJTJA BE

APÁMAT A MECSETBE

A Vörös-tenger menti Dzsidda barátságtalan, kopár hely volt akkoriban: csupa sivatag, egy kevés sztyeppe, és mindenütt gyilkos hőség tombolt. A kikötőváros, melyet Mekka kapujának is nevez-

tek, a puszta közepén terül el. Az iszlám hagyomány szerint itt temették el Évát, és sokan Dzsaddának ejtették a helységnevet, ami „nagyamát” jelent. Az állítólagos sírt 1975-ben biztonságosan lebetonozták. A zarándokok imádkoztak Évához, noha az iszlám Szaúd-Arábiában gyakorolt formája, a vahnábizmus szerint ez súlyos elhajlásnak számított. A vahnábizmus nagyon szigorú irányzata az iszlámnak, hívei váltig állítják, hogy ez az egyetlen igaz vallás. A hitnek ez a nagyon szigorú értelmezése igencsak beszűkítette az életünket.

Hétéves koromban, egy pénteki napon történt a következő eset. Apámnak meg kellett javítania a királyi ház egyik autóját, és mivel a királynak az volt a kívánsága, hogy két nap alatt legyen, pénteken is dolgozott, a muszlimok szent napján. Ott voltam vele a műhelyben. A kapu résnyire nyitva maradt, így hát, amikor eljött a déli imádság ideje, hirtelen berontott a vallási rendőrség, a mutavviún, és ostorral lesújtottak apámra. Minden előzetes figyelmeztetés nélkül. Szidalmazták, pogánynak neveztek, mert dolgozott, ahelyett hogy imádkozott volna. „Irány a mecsetbe!”, ordítottak rá dühösen. Végig ütlegelték az utcán, egészen a mecsetig.

Utánuk szaladtam, sírtam és kiáltoztam: „Ne verjétek az apámat! Ne verjétek az apámat!”, és rángattam az ostorozó ember karját. A férfiak rám se hederítettek, folytatták a verést, amíg meg nem érkeztünk a mecsetbe. Apám üvöltött a fájdalomtól, és az elszenvedett ostorcsapások bizony a mecsetben sem szították fel benne az istenfélelmet. Az ima után kimerülve és sebesülten vonszolta haza magát. Miközben anyám ápolta, én sírtam. Semmit sem értettem az egészből. A király és az ország legfontosabb építkezési cégének autóit javította apám, a vallási rendőrség mégis ilyen csúfosan megalázhatta őt, a derék munkásembert? Tény, hogy ennek a szervezetnek a mai napig rendkívül nagy hatalma

van Szaúd-Arábiában. Ráadásul apám nem használta ki igazán azt, hogy jó viszonyban volt a királyi családdal. Keményen dolgozott, de nem akart előjogokat.

A vallási rendőrség tanulatlan és ennélfogva igen önhitt emberek szervezete. Szerintük annak, aki nem imádkozik, verés jár. Az ima idején be kell zárni a boltokat, másképp az üzlettulajdonosnak velük gyűlik meg a baja. A mutavviún ma is letartóztatja azokat a férfiakat, akik a feleségeiken kívül más nőkkel beszélgetnek a nyílt utcán. A tolerancia számukra ismeretlen fogalom.

A vallási rendőrségnek nagyobb hatalma van, mint bárkinek az országban, és egyedül a királynak engedelmeskedik. Aki elfordul az iszlámtól, azt börtönbe vetik, vagy akár meg is ölhetik. Még a belügyminiszternek sincs igazán befolyása rájuk. Az Egyesült Államok egyszer megpróbált közbenjárni valakinek az érdekében a külügyminisztériumban, majd a belügyminisztériumnál is próbálkozott. De végül mindkét minisztériumnak meg kellett hátrálnia, a vallási rendőrség nem tűrte, hogy parancsoljanak neki.

Nehéz volt elviselni ezt az állandó nyomást. Apám igaz muszlim volt, és szerette az iszlámot. De bennem egyre több kétely merült fel, miután ezek az emberek az iszlám nevében megverték apámat. Az a vallás, amely megengedi, hogy édesapámat ütlegelejjék, az én szememben nem lehetett Istentől való.

VEREKEDŐBAJNOK LETTEM

Igen szoros volt a kapcsolatom a szüleimmal és a testvéreimmel. A szüleink nagyon szerettek minket, megfeszítetten dolgoztak, és megható módon gondoskodtak rólunk. De az irigység is felütötte a fejét a testvéreink és unokatestvéreink egyre szaporodó seregében. El lehet képzelni: tizenegyen voltunk testvérek. Ráadásul ne-

hezen kezelhető gyerek voltam. Ha valamilyen balhéba keveredtem, a szüleim mindig mérlegelték a helyzetet. Ha igazam volt, kiálltak mellettem. Ha nem volt igazam, felkeresték a gyerek szüleit, aki ellen vétettem, és nyíltan beismerték, hogy én ingereltem fel a csemetéjüket. Minden tekintetben igazságosak voltak, és ennek sokszor kellett tanújelét adniuk, mert bizony gyakran előfordult, hogy bunyóztam.

Azt akartam, hogy a többiek hallgassanak rám, és mindenben kövessenek. Gyakran okoztam gondot a szüleimnek, főleg olyankor, amikor elpáhoztam a királyi család valamelyik fiúgyermekét. Így aztán apámnak rendszeresen fel kellett keresnie a királyi családot, és kénytelen volt magyarázkodni amiatt, hogy megvertem egyik-másik sarjukat. Bocsánatot kért, és gyakran őt verték meg helyettem. Az egész családnak nevében kért elnézést azért, amit én tettem.

Kisgyerek voltam még, de amikor verekedésről volt szó, keményen odasóztam. Nagyon is keményen. Az egyik hercegnek – aki egyébként ma nem vesz részt a kormányzásban – akkoriban volt egy bandája. Én is toboroztam egyet magamnak. Az enyém palesztinokból állt, az övé szaúdiakból. Második osztályosok voltunk, még nem töltöttem be a nyolcadik évemet. Összetartottunk mi, palesztinok, mert elnyomottak voltunk. A helybéli, szaúdi gyerekek mindegyre éreztették velünk, sőt kegyetlenül tudunkra adták, hogy „menekültek” vagyunk. Folyton a nyomunkban voltak, és rosszakat mondtak rólunk.

Amikor ilyesmi történt, mindig bőszen ott termettem, és kiálltam a palesztinok mellett. A támadók többnyire visszahőköltek: félelmet és tiszteletet keltettem bennük. Egyszer az említett herceg maga mellé vett valami libanoni és szíriai gyerekeket, és együtt rontottak rám. Meg akartak verni, miközben a barátaimmal fociztam – köveket rúgtunk, mert nem volt valódi focilab-

dánk. A herceg letepert a földre, majd a haverjai is nekem estek, hogy elagyabugyaljanak. De a barátaim visszaverték a támadást, és hirtelen fölébe kerekedtem a hercegnek. Beleöklöztem az arcába és a hasába. Teljesen ösztönösen, akkoriban még nem tudtam, hogy kell verekedni. Egyszerűen csak oda süjtöttem, ahol úgy gondoltam, hogy a legjobban fáj.

A herceg egyre hangosabban kiáltozott. Néhány tanár és az iskolaigazgató kirohant az iskolaépületből, és nemsokára mindannyian a tanáriban találtuk magunkat. Nekünk, palesztinoknak le kellett feküdnünk a földre, és ostorral ütötték a talpunkat. A szaúdiak büntetlenül távozhattak. Így mentek a dolgok.

Amikor a herceg hazament, az apja kifaggatta a történetekről. Csupa seb volt a fiatalúr arca. Az apja magához rendelte az apámat, és azonnali magyarázatot követelt. Aztán levette a fejről az agalt. (Az agal jellegzetes fejpánt, amellyel a szaúdi férfiak rögzítik az arab kendőjüket, hogy le ne fújja a szél a fejükről. Sok férfi fehér fejkendőt hord, mert kényelmesebb viselet, mint a turbán, és jobban védi a nyakat a napfénytől és a leégéstől.) Jó erősen megragadta a fejpántot, és ütni kezdte vele apámat. Apámat mindegyre megverték miattam. De ez a verés különösen fájt. A herceg apja így szólt apámhoz: „Ha a fiad még egyszer hozzáér a fiamhoz, az egész családod meghal!”

Otthon aztán apám galléron ragadott. Magánkívül volt mérgeben. Ordította: „Mindannyiunkat kinyírsz! Fejezd be az állandó verekedést! Ne keverd folyton bajba a családot!” Valóban, egyfolytában verekedtem az utcán a szaúdi és a jemeni gyerekekkel.

Apám gyakran semmit nem mesélt el abból, amit ellene tettek. Legtöbbször csak jóval később tudtam meg. Egyszer megkérdeztem tőle: miért nem árulta el nekem annak idején, hogy mi történt. Azt mondta: „Azért, mert éppen eleget féltünk. És nem akarom, hogy nektek, gyerekeknek itt is egyfolytában félnetek kell-

jen. Azt viszont elvárom, hogy tiszteljétek a helyieket. Befogadtak minket az országukba. Ha megütnek, túrjuk el békében, neheztelés nélkül.”

A FENEGYEREK

Sok mindent elfelejtettem a szaúdi időkből. De arra most is emlékszem, hogy a Bin Laden család – élén Mohammed bin Laddennel, a családfővel – egyre jobban meggazdagodott. Mohammed bin Laden nem volt angyal, annyit hazudott és csalt, amennyit csak bírt. Gyors volt és éles eszű, és mindig valami rosszban mesterkedett. Apám egyszer mesélt róla egy anekdotát. Kilencéves voltam, apám ismét nevetve jött haza. Anyámnak újságot ta el, amit hallott, de én is füleltem. „Több évvel ezelőtt kezdődött – mesélte apám. – A vallásügyi minisztérium kézi legyezőket rendelt a Bin Laden cégcsoporttól, főleg a haddzs idejére, amikor Mekkába zarándokolnak az emberek. Szétosztották ezeket a legyezőket a zarándokok között, hogy picit hűteni tudják magukat velük. Szudánban gyártották őket, körülbelül öt centet ért egy darab. Bin Ladenék leszállították a legyezőket, és azonnal benyújtották a számlát a vallásügyi minisztériumnak. Ám a hivatalnokok valahová elkeverték a számlát, és Bin Laden sokáig nem kapta meg a pénzét. Kis idő múlva újabb ötvenezer legyezőt rendelt a minisztérium. Megint leszállították a megrendelt árut. Csakhogy ezek a legyezők szebbek és jobbak voltak, és nyilván sokkal drágábbak is: Bin Ladenék ezúttal valójában nem is legyezőt, hanem elemmel működő ventilátort készítettek. Öt szaúdi riyalba került egy darab. A minisztériumi hivatalnok egyszer a régi iratok között kotorászott, és rábukkant az ötcentes legyezők ki nem fizetett számlájára. De még korábban valakinek az ügyetlensége miatt víz

cseppent a számlára, és eláztatta. Csak annyi volt kivethető, hogy ötvenezer legyező szerepel rajta, a darabárát nem lehetett látni, no meg a végösszeget is elmosta a víz, olvashatatlan volt. A hivatali dolgozó azt hitte, hogy az első szállítmány legyezői ugyanannyiba kerültek, mint az újabbé, és így aztán kétszer 250 000 riyalt fizetett ki Mohammed bin Ladennek. Bin Laden nem szólt, hogy tévedést történt. Biztos azt gondolta: Insalláh – Isten akarta így!, és megtartotta az összeget” – mondta kuncogva apám.

Mohammed bin Ladennek kétségtelenül jó volt a helyzete Szaúd-Arábiában, a szaúdi király kegyeltje volt.

„A MIGRÁNS ITTENI AKCENTUSSAL BESZÉL!”

Már az első iskolás éveimben is sokat lázadtam. Nem engedelmeskedtem senkinek, és utáltam, ha utasítgatnak. Amikor valaki ferdén nézett rám, ráripakodtam, hogy mi látnivaló van rajtam. Az éltanuló stréber diákok rettegtek tőlem. Ki is használtam a helyzetet: kényszerítettem őket, hogy csinálják meg a házi feladatokat, és helyettem kellett felelniük órán. Sokszor csaltam az iskolában.

Volt egy játszótársam, akivel nem akartuk keresni a bajt, de ha valaki kiprovokálta a viszályt, rögtön ugrottunk. Egy dolog biztos: soha nem éreztem magam otthon Szaúd-Arábiában. A szaúdi gyerekek állandóan ingereltek minket: palesztin menekültnek, migránsnak csúfoltak. Dühös voltam, és azon törtem a fejem, hogy miért vagyok egyáltalán menekült. Végül is jobban éltünk, mint sok szaúdi. Az arab nyelv egy másik változatát beszéltük, de mégiscsak értettük a helybeliek nyelvét. Ebben az országban nőtem fel, és nem ismertem más vidéket, csakis Szaúd-Arábiát. Ha kellett, nagyon jól tudtam utánózni a helyiek nyelvjárását. Emi-

att is belém kötöttek: „Nézz csak, a migráns itteni akcentussal beszéll!” Még most is megvan a szaúdi akcentusom!

Ma már fájdalommal gondolok arra, hogy a diaszpórában élő zsidókat, akik szétszóródtak a világ különböző kontinensein, ugyanígy idegeneknek tekintik. Őket is úgy bántják, mint minket: az országban, ahol élnek, nap mint nap megnehezítik az életüket a helyiek, és éreztetik velük, hogy valójában nem tartoznak közéjük.

Az elemi iskolában a földön ültünk. Egy kis, kétemeletes épületben volt a tanoda. Kevés gyerek járt iskolába, többnyire csak a külföldi családok csemetéi. Az a néhány szaúdi srác, aki mégis megjelent, inkább csak játszott, nem szeretett tanulni, a többi helyi gyerek pedig a beduin családjával vándorolt szerte az országban. A tanítók szigorúan bántak az idegenekkel, keményen fogtak minket. Ha valami rosszat tettünk, megbüntettek. Gyakran kellett rátennem a katedrára a kezemet, és a tanító rácsapott a vonalzóval. Sok bosszúságot okoztam a nevelőimnek, nagyon is megérdemeltem a büntetést. Persze akkoriban minden fenyítést nagyon utáltam.

Minél többször megbüntettek, annál inkább vissza akartam vágni, és annál többet harciaskodtam. A helyi gyerekeket soha nem bántották a tanítók, mert félték a családjaiktól. A legtöbb szaúdi iskolás a hatalmas királyi családból származott. Ezekben a családokban már akkor megszámlálhatatlanul sok hercegi sarj nevelkedett. A többi szaúdi család állandóan úton volt, ide-oda vándorolt, gyerekestől, tevéstől.

Voltak hercegek, akikkel jól egyeztem, de azért a szaúdiakkal alapvetően nehéz volt kijönni: más volt a kultúrájuk, a gondolkodásmódjuk, az életstílusuk, és nem bántak valami jól velünk, palesztinokkal. Sokan irigykedtek ránk, mert sikeresek voltunk. Ezt más Öböl-menti országban is tapasztaltam. Az évek során egyre

inkább a zsidók felé fordult a gyűlöletem, pedig nem ők, hanem az arab országok vezetői tettek minket menekültté a hamis ígéreteikkel és nyilatkozataikkal. Nem sok minden tetszett nekem ebből az országból, talán csak a földimogyoró, amelyet a szudániak pörköltek az utcán. A legjobb dolog az életemben apám volt, akivel nagyon jóban voltam. Folyton vele akartam lenni.

A PARK

Szaúd-Arábia az ötvenes években sivatagi országnak számított. A legtöbb szaúdi iskolázatlan beduin volt. Sátrakban éltek, és folyton úton voltak. De az én családom valódi házban lakott. Kevés volt az aszfalozott utca, többnyire csak földutakon lehetett járni. Legtöbbször nem is viseltünk cipőt, mert csak arra lett volna jó, hogy belemenjen a homok.

Ha lassan is, de fejlődött az ország. Sokan jöttek ide Palesztinából. Tehetséget és tudást hoztak magukkal, és a nemzet építésére fordították. A büszke országban valami megmozdult. Például egyszer csak repülőtér nyílt Dzsiddában. Az első parkot közvetlenül a repülőtér mellé építették, hogy az emberek élvezhessék ott az életet. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a város körül sivatag volt, és magát Dzsiddát is ellepte a por. Zöld természetet legfeljebb csak festményen láttunk.

Apánk hétvégenként gyakran autóba ültetett minket, és kivitt a repülőtér melletti parkba, a fűbe és a fák közé. Úgy hallottam, hogy az angol királynő ajándékozta a szaúdiaknak ezt a parkot. Padok nem voltak, de az itteniek megszokták, hogy a földre, pokrócra ülnek. Otthon, nálunk nem volt gyep. A víz túlságosan értékes és drága volt ahhoz, hogy a fűre pazaroljuk. Kertünk sem volt, csak homok vette körül a házunkat.